

KALMAR INDUSTRIES OY AB

MAISEMASELVITYS JA -SUUNNITELMA
ASEMAKAAVAN MUUTOSTA VARTEN
Raportti 16.3./ 25.8.2005

MAISEMAKONTROLL KY
ANNELI RUOHONEN

Tapulintie 2 B * 36200 KANGASALA
Puh. 0400-157 320 * Fax 03-2149 916
anneli.ruohonen@maisemakontroll.com

Laadittu Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY:lle

KALMAR INDUSTRIES OY AB

MAISEMASELVITYS- JA -SUUNNITELMA ASEMAKAAVAN MUUTOSTA VARTEN

Suunnittelu: MAISEMAKONTROLL KY ANNELI RUOHONEN
Tekijä: Anneli Ruohonen, maisema-arkkitehti, MARK
Toimeksiantaja: Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY
Pvm.: 16.3./ 25.8.2005
Versio: Luovutus 26.8.2005

MAISEMAKONTROLL KY
ANNELI RUOHONEN
Tapulintie 2 B 36200 Kangasala
Puh. 0400-157 320
Fax 03-2149 916
anneli.ruohonen@maisemakontroll.com

SISÄLLYSLUETTELO

0.	JOHDANTO	3.
1.	MILJÖÖJAKO JA SELVITYSAIHEET	4.
2.	VANHAA TEOLLISUUSYMPÄRISTÖÄ	5.
2.1	PIRKKALAN VANHA MAANTIE JA HALLINTORAKENNUSTEN MILJÖÖ.....	6.
2.2	PIRKKALAN VANHAN MAANTIENÄKYMÄN EHEYTTÄMINEN	8.
2.3	KESKUSAUKION KEHITTÄMINEN	9.
3.	MÄKIALUEEN RAKENTUMINEN - MAISEMATEKIJÄT	10.
3.1	AKSELIT JA NÄKYMÄT	10.
3.2	MAISEMAN RAKENNE JA KORKEUSTASOT	11.
3.3	MÄEN POHJOISRINTEEN MAISEMAKUVA JA VIRKISTYSKÄYTTÖ.....	12.
4.	RANTA-ALUEEN JOHTOAIHEET	14.
4.1	NÄKYMÄ TULEVALTA PÄÄKADULTA JUNAPENKEREELLE	14.
4.2	RANTA-, VIRKISTYS- JA VENEILYTOIMINTOJEN ALUEET	15.
4.3	RANTAPUISTOVYÖHYKE	17.
5.	RANTAVYÖHYKKEEN RAKENTUMINEN	18.
6.	HUVILA-ALUEELLE RAKENTAMINEN	19.
6.1	TOIMISTORAKENNUKSEN KULMAUS	20.
6.2	HUVILA-ALUEEN MILJÖÖSEEN RAKENTAMINEN	22.
7.	TEOLLISUUSALUEEN REUNA-VYÖHYKKEET	26.

- Valokuvat. Anneli Ruohonen 11.2.2005
- Kopiokuva: Kuva nro 49: Arkkitehtitoimisto Petri Pussinen OY: Alueen rakennuskannan inventointi 9.11.2005, Raportti, sivu 7.
- Skannatut maisema-analyysit ja -suunnitelmat: Anneli Ruohonen.
- Karttakuva 6: Skannattu Alueen käytön luonnos 1.2.2005, ote: Arkkitehtitoimisto Petri Pussinen OY
- Analyysien lähdeaineistona käytetty ortoilmavalokuvaa 2123 08D: Maanmittauslaitoksen Ilmakuvapalvelu 2005-02-09. Käyttöoikeuslupa 025/2005.
Omistusoikeus Kalmar Industries OY AB.

0. JOHDANTO

Kalmar Industries OY AB:n Härmälän teollisuusalueen maisemaselvitys- ja suunnitelma on osa alueen asemakaavan muutokseen liittyvää selvitystä. Työn tilaajana on Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY Tampereelta. Maisemaselvityksen laatijana on toiminut **MAISEMAKONTROLL KY ANNELI RUOHONEN** Kangasalta ja työn suorittajana **maisema-arkkitehti Anneli Ruuhonen**.

Maisemaselvitys käynnistyi 11.2.2005 Kalmarin alueen valokuvauksella ja tärkeimpien kohdealueiden inventoinnilla. Tampereen kaupungilta on työtä varten saatu ajankohtainen digitaalinen pohjakartta ja Maanmittauslaitoksen ilmakuvapalvelusta on hankittu kesällä 2004 kuvattu ortoilmakuva tarkempaa työskentelyä ja esitystä varten.

PowerPoint-esityksen muotoon puettu alueen ensi tarkastelu käytiin läpi Tampereen kaupungin asemakaavatoimiston kaavoitusviranomaisten kanssa 18.2.2005. Maisemaselvityksen laatiminen todettiin tarpeelliseksi kaavamutoksen jatkotoimenpiteitä varten. Tampereen kaupunkia edustivat **aluearkkitehti Taru Hurme** ja **kaavoitusarkkitehti Elina Karpinen**. Tilaajaa edusti **arkkitehti Petri Pussinen**.

Tampereen kaupungin puistoyksikkö on käynyt läpi kartalliseen muotoon laaditun maisemaselvityksen luonnoksen, johon tulleet kommentit on käyty läpi tilaajan, kaupungin edustajan ja selvityksen tekijän kesken 7.3.2005. Tarkistettu luonnos on esitelty **eri osapuolien** yhteisessä palaverissa Frenckelissä 9.3.2005, jossa keskityttiin erityisesti liikenteellisiin näkökulmiin. Raportin esisuunnitelma ja maisemaselvityksen karttaisuus on luovutettu Tampereen kaupungin käyttöön 16.3.2005 alustavaa kaava-suunnittelua varten.

Tämä raportti sisältää olennaisimmat tarkastelunäkökulmat alueen maiseman perusluonteesta, historiallisten miljöiden merkityksestä kaavallisiin ratkaisuihin ja katutilallisiin tekijöihin sekä kannanottoja jo laadittujen luonnosten suhteesta maisemaselvityksessä esiin tulleisiin asioihin. Valitettavasti raportissa käytetyt kuvat ovat laadultaan heikkoja ajankoh- taan nähden huonon säätilanteen vuoksi.

Kangasalla 3.3./ 7.3./ 16.3./ 25.8.2005

Anneli Ruuhonen
maisema-arkkitehti, MARK

1. MILJÖÖJAKO JA SELVITYSAIHEET

Kalmarin alue jakautuu selkeisiin miljööalueisiin, joilla kullakin on oma struktuurinen luonteensa. Näiden ominaisuuksien pohjalta voidaan Kalmarin alueelle luoda omintakeinen uusi asuinalue, joka heijastaa alueen omia ominaispiirteitä. Tarkastelu ulottuu kaava-alueen ulkopuolelle niin pitkälle kuin niiden ominaisuudet heijastuvat ja vaikuttavat itse kaava-alueen ratkaisuihin.

Käsiteltävät aiheet:

- SISÄÄNTULOALUE
- PIRKKALAN VANHA MAANTIE
- VANHOJEN RAKENNUSTEN MILJÖÖT
- KATUTILALLISET VAIKUTTEET: AUKIOAIHEET JA AKSELIT
- MAASTORAKENNE JA MAISEMAKUVA - RAKENTAMINEN
- MAISEMA – VIRKISTYSKÄYTTÖ – RAKENTAMINEN
- JULKISET JA YKSITYISLUONTEISET ALUEET - KÄYTTÖ
- MAISEMATILAT – NÄKYMÄT – RAJAUKSET – PORTTAALIT – AKSELIT
- TEKNISET KYSYMYKSET
- RATKAISUMALLIT JA KANNANOTOT

Karttakuva 1. Merkittävimmät tarkastelukohteet.

2. VANHAA TEOLLISUUSYMPÄRISTÖÄ

Kuva 1.

Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Vanhan maantien varsi muodostaa eheästi aistittavan ja rakennus-
taiteellisesti arvokkaan katutilan.

2.1 PIRKKALAN VANHA MAANTIE JA HALLINTORAKENNUSTEN MILJÖÖ

Alueelle saapumiseen liittyy aina paikan tunnistettavuuden aistiminen. Kalmarin alueen tunnuksena toimii selkeästi Kalmar Industries OY AB:n pääkonttorirakennus, joka samalla heijastaa koko alueen toimintaa ja historiallista kuvaa. (Kuva 1: Näkymä päärakennukselle päätieltä. Kuva otettu liikkuvasta autosta).

Alueen sisällä ensimmäiseksi huomio kiinnittyy pääkonttorin edustaan – sen pääjulkisivuun ja funkiskauden edustapuistikkoon (Kuva 3). Pääkonttorin kulmilta aukeaa vanhaa katunäkymää – entistä Pirkkalan maantietä molemmin puolin risteystä. Katutilaa luonnehtivat teollisuuden alkutaipaleen kauden rakennukset ja niihin olennaisesti liittyvät puistikot sekä leikattujen pensasaitojen rajaamat katutilat (Kuvat 2, 4 ja 5 sekä 6, 7 ja 8). Leikatut pensasaidat liittyvät olennaisesti funktionalistiseen ja jälkifunktionalistiseen aikakauteen.

Vanhan maantien miljöö teollisuusalueen toiminnan sisäpuolella ei kuulu asemakaavamuutoksen piiriin, mutta sillä on erittäin voimakas vaikutus kaavallisiin ratkaisuihin ja kokonaisuudistukseen.

Karttakuva 2.

Pirkkalan vanha maantie kulkee kaavamuutosalueen poikki. Tien varrella sijaitsee merkittäviä tehdasrakennuksia ja niihin liittyviä puistikkoja sekä katutilaa rajaavia leikattuja pensasaitoja. Yhdessä ne muodostavat aikakautensa eheän kokonaisuuden. Katutilaan liittyvä väljyys olisi myös otettava huomioon kaavallisissa ratkaisuissa.

Tavoitteet:

- * Vaikka pääkonttorin rakennustaiteellinen eheys, funktionalistiset piirteet, onkin hävitetty vuoden 1946 laajennuksen yhteydessä, muodostaa se yhtenäisen funkiskaudelle ominaisen miljöö yhdessä varikon ja siihen liittyvän leikatun pensasaita-aiheen kanssa. Tämän vuoksi rakennusten ja niihin liittyvien viherympäristöjen muodostamaa kokonaisuutta tulisi käsitellä säilyvänä aiheena myös uudessa tilanteessa.

HISTORIALLISTA FUNKISYMPÄRISTÖÄ

Kuva 6: Julkisen rakennuksen edusta vaatii pääjulkisivun edustalle vapaata, avointa tilaa. Avointa tilaa pääkonttorin edessä edustaa funkiskaudelle ominainen leikattujen pensasaitojen rajaama puistikko. Rakennuksen eteen ei siten saa istuttaa puita.

Kuva 7: Pääkonttoria viistosti vastapäätä oleva varaosa- ja huoltorakennus, nk. varikko edustaa samaa funkiskautta kuin pääkonttorikin. Varikon vanhan Pirkkalantien puoleisella julkisivulla on myös leikattu pensasaita, joka miljööllisesti liittää nämä kaksi rakennusta eheäksi kokonaisuudeksi.

Kuva 8:
Vanha varikko muutetaan uuden alueen-
käytön myötä paikoitustaloksi.
Rakennuksen kaunis funkisjulkisivu voi-
taisiin tuoda esille uuteen katutilaan vi-
suaalisesti näkyvällä tavalla. Oleva
pensasaita pitäisi säilyttää rakennukseen
liittyvänä funkiskauden elementtinä.

2.2 PIRKKALAN VANHAN MAANTIEÄKÄYTTÄMÄN EHEYTTÄMINEN

Vanhan maantien varrella vinoittain vastapäätä pääkonttoria, on vuonna 1972 valmistunut oman aikansa tyylikästä edustava ruokala- ja sosiaalirakennus.

Miljööllisesti ruokalarakennus on irrallaan katutilasta (Kuva 9). Koska rakennus lisäksi sijaitsee merkittävien rakennusten muodostamassa katunäkymässä, on suotavaa, että kadunvarrella istutettaisiin puita. Istutustapa on esitetty maisemaselvityksessä. Katuosuus ruokalan kohdalla ei kuulu asemakaavamuutoksen piiriin.

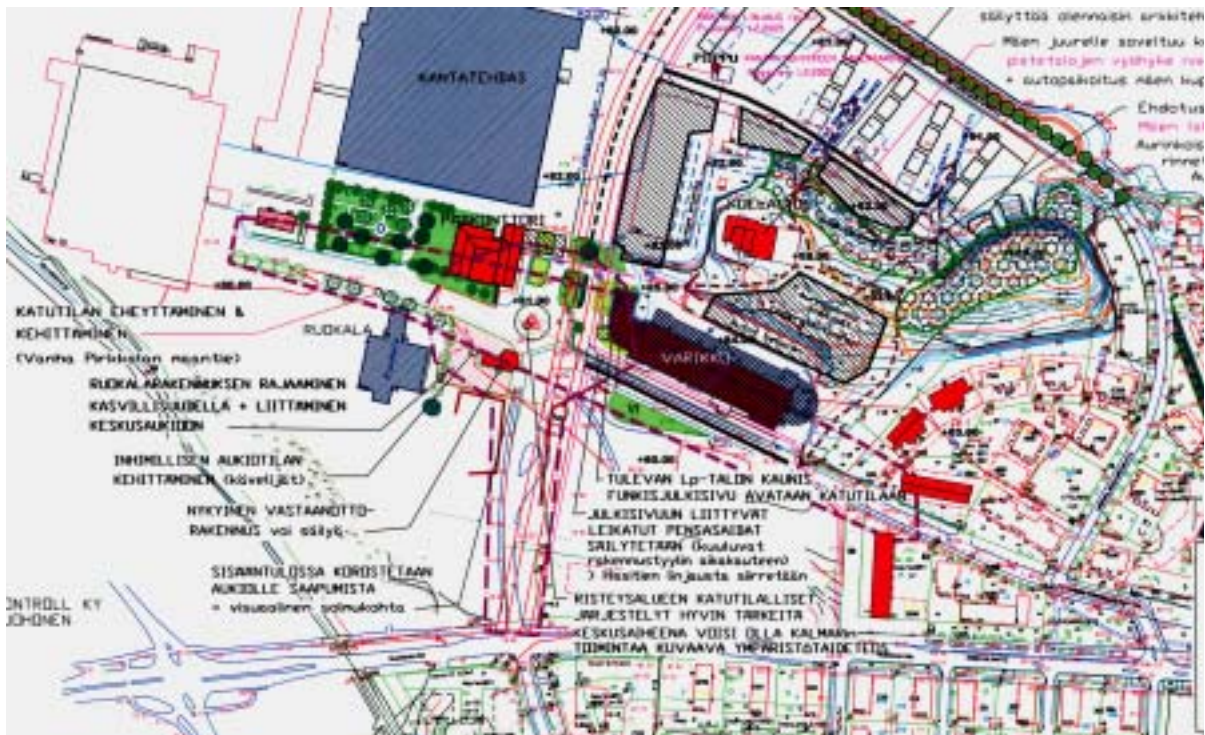

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuvat 9 ja 10: Ruokalarakennuksen ja takana olevan varastointialueen katutilaa voitaisiin eheyttää istuttamalla kadunvarren isokasvuista puita (ks. maisemaselvitys; karttakuva 3 alla).

Karttakuva 3:

Vanhan Pirkkalan maantien KATUTILAN EHEYTTÄMISTAVOITE. Ote maisemaselvityksen suunnitelmapiirustuksesta nro 7210.

2.3 KESKUSAUKION KEHITTÄMINEN

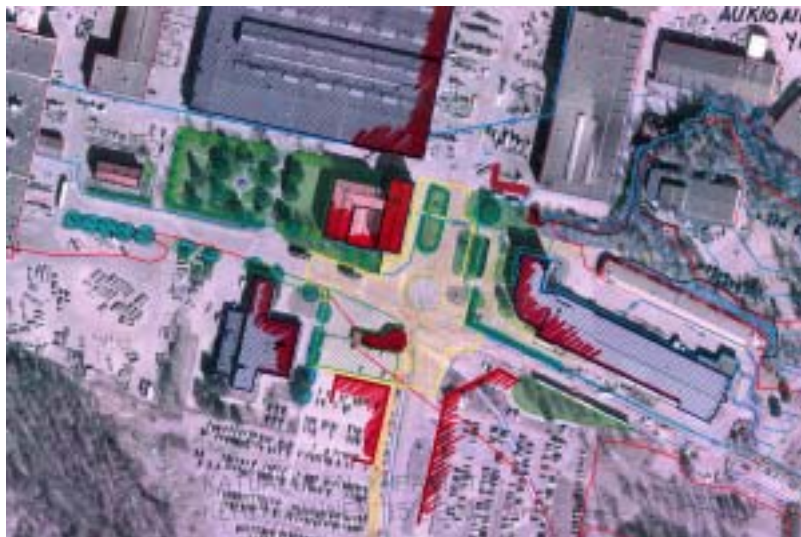
Ajatus ja tavoitteet:

Keskusaukion kehittäminen lähtee hallinto- ja varistorakennusten muodostamasta kokonaisuudesta ja niiden sijoittumisesta liikenteelliseen solmukohtaan. Lisäksi varikkorakennuksella on kaunis ja linjakas aikakaudelleen ominainen pyöreä kulmaus (ks. kuva 8).

Entisen Pirkkalan maantie rakennuksineen ja puistikkoineen molemmin puolin pääportin ristystä muodostavat "imun" kohti aukiota. Vastaavasti koko alueelle saapuminen keskittyy tälle ajatellulle aukiolle. Edelleen aukiolta rantaa kohden suuntautuu omanlaisensa "imu".

Aukion jako/ Ajatuksia vaihtoehtoiksi:

- Saapuminen alueelle/ aukiolle: Yleiselle tielle suuntauvaa pääkonttorin julkisivua ei peitetä (vähintään katto + räystäs + hieman seinää olisi syytä näkyä).
- Oleva pääportin rakennuksen säilyminen alueella riippuu tehtaan tavoitteista.
- Pääporttirakennuksen ja ruokalan välinen alue soveltuu nk. jalankulkijoiden käyttöaukioksi, josta olisi suora yhteys ruokalaan.
- Varikon kohdalla, kaavan Hissitien puoleisessa kulmauksessa, kadunkulman tonttia viistotaan siten, että varikon kaunis arkkitehtoninen nurkkaus tulee katukuvaan.
- Aukion liikennöitävä ajoalue pinnoitetaan ympäristökivellä, joka erottaa sen visuaalisesti muusta tiealueesta.
- Pääkonttorin edustan funkipuistikko on itse aukion sivualue, jonka tehtävänä toimia sisäänkäynnin edustan avoimena julkisivutilana.
Huom. Mikäli tulee tarvetta pääkonttorin laajentamiseen, voidaan sille osoittaa ala kohtisuoraan nykyisen rakennuksen pohjoispäästä (ks. karttakuva 3). Tämä on perusteltua siksi, että kantatehdasalueen raja on muutoin avoin aukiolle päin (ks. karttakuva alla).
- Keskusaukiolle voidaan sijoittaa jokin tehtaan toimintaa kuvaava ympäristöaideteos.

Karttakuva 4:

AUKIOAIHE. Aukio korostaa merkittävien rakennusten asemaa katutilassa ja luo katutilalle paikan - risteyskohdan, josta eri luonteiset alueet ja liikenteelliset johtoaiheet saavat alkunsa. Ote maisemaselvityksen luonnoksesta.

3. MÄKIALUEEN RAKENTUMINEN - MAISEMATEKIJÄT

3.1 AKSELIT JA NÄKYMÄT

Pääkonttorin edustan julkisivun näkyvyys miljöökuvassa on merkittävä. Rakennuksella on selvä akseli rakennusta vastapäätä olevalle mäelle.

Kuva 11.

Kuva 13.

Kuva 13: NÄKYMÄ MÄELLE PÄÄ-KONTTORIN PORTAILTA.

Kuva 12.

Kuvat 11 ja 12: NÄKYMÄT MÄELTÄ PÄÄ-KONTTORILLE. Kuva mäen laelta koelaitoksen kohdalta.

Tavoitteet:

- * Tien linjaus säilytetään ennallaan siten, että pääkonttorin julkisivu puistikkoineen jää näkyväksi kadun päätteeksi. Uudisrakennuksia ei sijoiteta niin lähelle varikkoa eli tulevaa parkkialoa, että näkymä umpeutuisi.
- * Akseli kulkee pääkonttorin edustan funkispuistikon läpi kohti mäkeä. Maisemallisesti akselin päätteeksi soveltuu korkeatasoisesti suunniteltu rakennusten profiili.

3.2 MAISEMAN RAKENNE JA KORKEUSTASOT

Mäkialueen lakialue on korkeustasolla +92 m - +94 m. Laella sijaitseva entinen koelaitos sijaitsee tasolla +92 m. Korkeimmalla kohdalla säilytetään nykyään Valmetin traktoreita. Ympäröivän maaston tasot ovat: Rannan täyttöalue (tulevaa rakennusaluetta) +81 m, pääkonttorin edusta +81.40 m, varikon ja sen vieressä olevan varasto-rakennuksen väli +84 m sekä mäen kaakkoispuolella oleva uusi asuinkerrostaloalue +85 m. Täten mäen lakialue on 9 – 12 metriä muuta ympäristöään korkeammalla.

Koska lakialue on suhteellisen korkealla muuhun ympäristöönsä verrattuna, on sen rakentamiseen suhtauduttava varauksella. Mikäli laelle sijoitetaan korkeita rakennuksia, tulevat uudet rakennukset hallitsemaan maiseman horisonttia taivasta vasten - ne nousisivat ylitse kaiken muun ikään kuin torahampaiden kaltaisena maisemarikkeenä.

Tavoitteet:

- Rakentaminen keskitetään mäen eteläiselle mäenrinteelle. Eteläinen rinne on aurinkoinen ja lämmin ja sieltä aukeaa kauniit maisemat. Lisäksi rakennusten ylimmistä kerroksista avautuu näkymät myös pohjoiseen vesimaisemaan.
- Ajoyhteyttä mäen lakialueelle ei tehdä. Asuntojen autopaikoitus sijoitetaan asuinrakennusten kellariin rakennettaviin paikoitustiloihin, joihin ajo tapahtuu nykyisen varikon takana olevan tien kautta.
- Mäen lakialue jätetään virkistysalueeksi ja puistoksi, nk. tapahtumapaikaksi ja vapaaksi tantereeksi.
- Oleva koelaitos voidaan säilyttää joko kokonaan tai sen pitkää rakennusosaa voitaisiin lyhentää. Näin voidaan vapauttaa kaunista ja käyttökelpoista mäen laki- aluetta monipuolisemmin ja samalla avattaisiin Pyhäjärven vesimaisemia kaikkien hyväksi.

Kuva 14.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

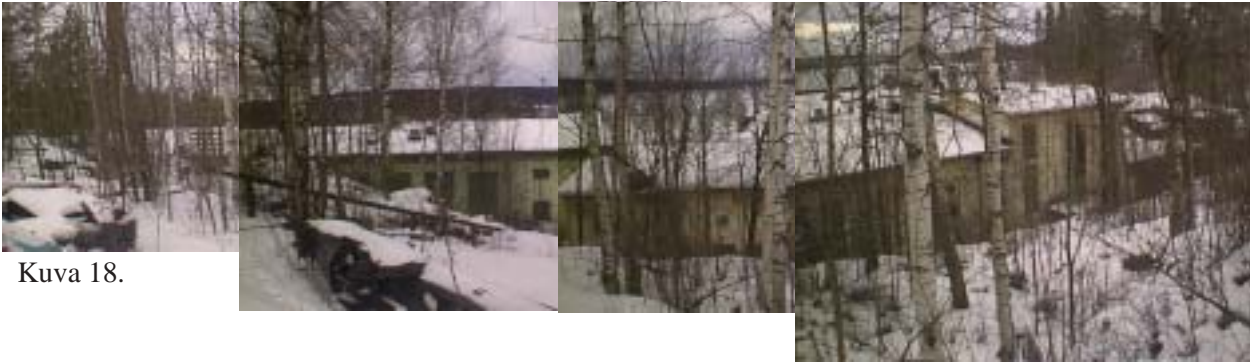

Kuvasarja 14-17: KAUNIS RAKENNUS JA KOMEAT NÄKYMÄT.

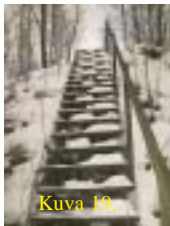
3.3 MÄEN POHJOISRINTEEN MAISEMAKUVA JA VIRKISTYSKÄYTTÖ

Mäkialueen pohjoisrinne on melko jyrkkää. Sen perustana on kallio. Kallion päällä on ohuehko humuskerros. Kasvillisuus on koivikko. Todennäköisesti paikalta on joskus poistettu kuusipuustoa. Pohjoinen rinne on loogista maisemarakenteen jatkoa alueen suurelle mäkimaisemalle. Kallion viereiset teollisuusrakennukset on rakennettu kalliosta koverrettuun "taskuun" siten, että purettaessa niiden paikalle jää muutaman metrin lovi (2-3 m). Rakennukset istuvat kauniisti mäen kupeessa.

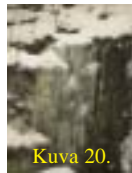

Kuva 18.

Kuvamontaasi, kuva 18: OLEVAT TEOLLISUUSRAKENNUKSET istuvat kauniisti mäen juurella. Kuvassa vasemmalla alas kulkevat portaat.

Kuva 19.

Kuva 20.

Kuvasarja 19-21: Rinnettä myötäilee vanhat PUUPORTAAT-rinteen ainoaa rantavyöhykkeelle johtavaa esteetöntä reittiä myöten. Portaiden vierestä löytyy jotain mielenkiintoista...Portaat laskeutuvat alas pienen rakennuksen takaa.

Kuva 21.

Kuva 22.

Kuvat 22-23: POHJOINEN VESIMAISEMA jätetään yleiseen käyttöön.

Tavoitteet:

- Ks. lakialueen käytöstä kohta 3.2
- Pohjoinen rinne säilytetään puustollisena maisema-alueena > Varaus puistoksi
- Rinneportaat säilytetään > Rinteeseen varataan rantavyöhykkeelle asti ulottuva viherkaista (ei jätetä osaksi rakennustonttia > ristiriitaisuuksia alueen käytöstä!)
- Entiset rakennusalat varataan uusien rakennusten paikoitustilaksi
- Teollisuuden käyttämä nk. jarrutusrata (rantavyöhykkeeltä ylös kallioseinämään johtava ajoalue) varataan tulevan alueen kevyenliikenteen väyläksi tai puistopoluksi.
- Ylätasanteelta on rakennettava jatkoyhteys mäen lakialueelle.
- Pihahallirakennuksen ympärillä olevat, kalliota lähinnä olevat alueet varataan katetuksi paikoitustilaksi (kuva 25).

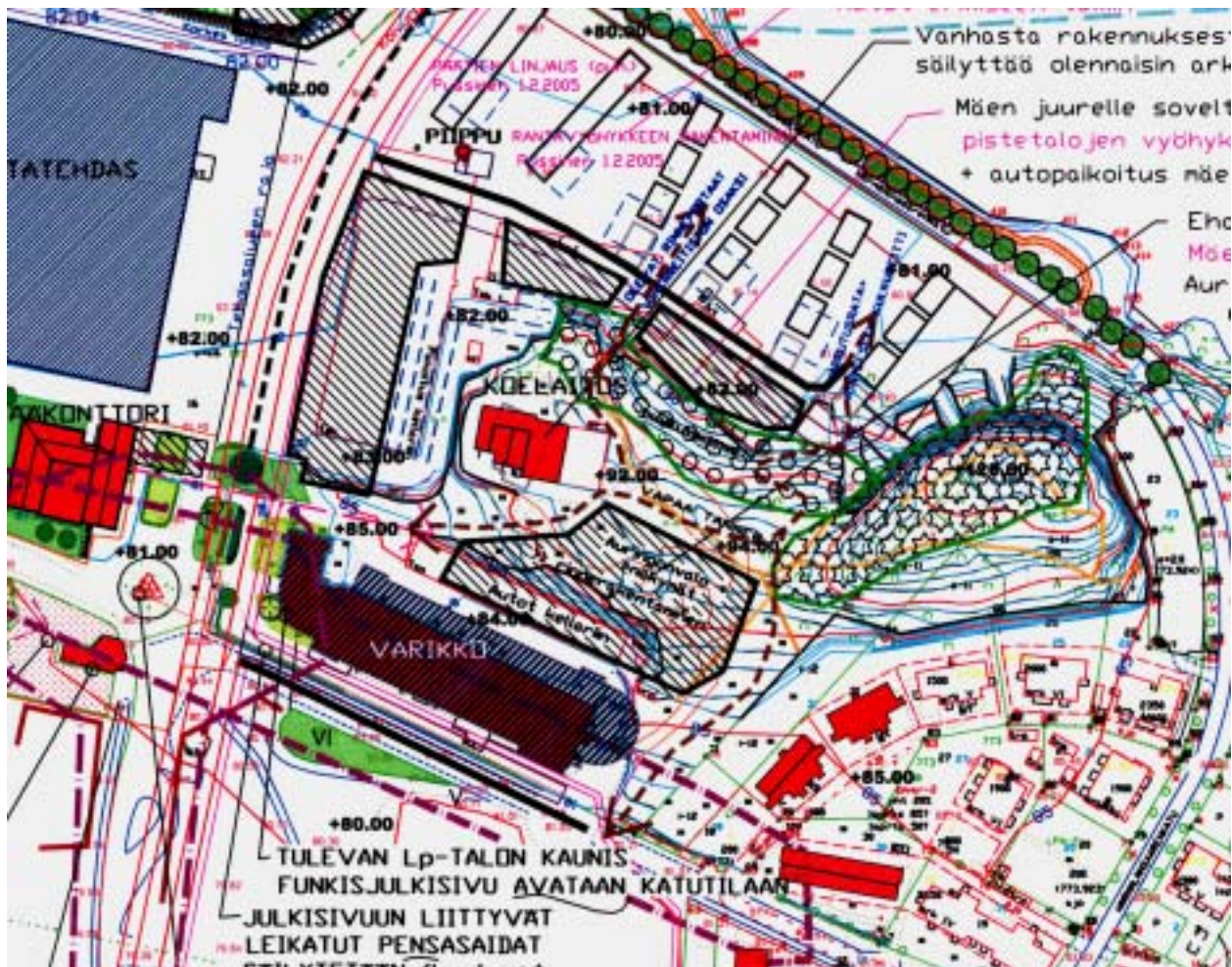

Kuva 24.

Kuva 25.

Kuvat 24 ja 25: Pihahallirakennuksen alue on selvää rakentamisen aluetta. Lähinnä koelaitosta oleva kohta sopii erinomaisesti katetuksi paikoitustilaksi.

Karttakuva 4:
MÄKIALUEEN ANALYSOINTIA KAAVARATKAISUN POHJAKSI. Ote maisemaselvityksen suunnitelmapiirustuksesta nro 7210. Koelaitos-rakennus on esitetty tyvistetyssä muodossaan. Keskeisimmät maisma-alueet on esitetty jätettäväksi yleiseen virkistykseen ja maisemallisiksi elementeiksi. 1 metrin korkeuskäyrät näkyvät sinisenä, johtokäyrät punaisena. Maaston perustasoja on korostettu. Rakentamiseen soveltuvat alueet on rasteroitu. Inhimillisen tason kulkeminen on esitetty katkoviivalla.

4. RANTA-ALUEEN JOHTOAIHEET

4.2 NÄKYMÄ TULEVALTA PÄÄKADULTA JUNAPENKEREELLE

Kuva 26.

Kuva 27.

Kuva 28.

Johtavana historiallisena maisema-aiheena Kalmarin tehdasalueella on pitkälle vesialueelle ulottava maapenger. Siinä on alun perin ollut raiteet, jotka johtivat penkereen päädyssä olevaan vetoluiskaan.

Junapenkereeseen on kehittynyt ajan saatossa koivupuusto, josta on kehitelty hoidettu koivurivistö. Uusia koivuja on istutettu ihan viime aikoina. Koivurivistö muodostaa mielenkiintoisen perspektiivin maa-alueelta vesimaisemaan

Tavoitteet:

- Pääkadun linjauksessa, olevan peltikatteisen varaston kohdalla, penkereen suoraa linjaa jatketaan hiukan maa-alueen sisään. Näin hieno perspektiivivaikutelma voidaan säilyttää myös asuinalueen sisältä asti aistittavana aiheena.

Kuvasarja 26-28: Junapenger ja tuleva asuinalueen pääkatu. Katu johtaa suoraan penkereen päädyn vetoluiskaan ja avautuvaan vesimaisemaan.

Toiminnallisen rantavyöhykkeen tavoitteet:

- Junapenkereen länsipuoli ja penkereen ajettava osa varataan veneilytoimintojen alueeksi.
- Penkereelle varataan veneilijöiden autopaikoitus viistopaikoituksena.
- Oleva veneiden vetoluiska siirretään keskeiseltä paikaltaan Härmälänsaareen johtavan penkereen ja sillan kupeeseen.
- Huvila-alueen ja junapenkereen väliseen lahdenpoukaman kainaloon varataan paikka rantaravintolalle ja paremman tason laiturialueeksi. Alueelle luodaan mahdollisuus rantautumiseen.

Kuvamontaasi, kuva 31: Junapenkereen (kuvassa risteys oikealla) ja taustalla näkyvän huvila-alueen väliselle lahdenpoukamalle muodostetaan VENEILYÄ PALVELEVAA TOIMINTAA. Kuusiryhmän takana olevaan rinteeseen soveltuu sijoitettavaksi RANTARAVINTOLA. Muutoin alava poukama rakennetaan tasokkaaksi paikaksi. Vesimaisema avataan julkiseksi näkymäksi.

Kuva 32: Junapenkereen länsipuolella on valmiiksi jo kaksi uutta venelaituria. Takana virkistyskäytössä oleva Härmälänsaari.

4.3 RANTAPUISTOVYÖHYKE

Rannalle saavutaan nykyään rannan myötäisesti kulkevaa Härmälänsaarentietä pitkin. Teollisuusalue on verkkoaidalla ympäröity eikä sinne pääse muutoin kuin pääportin kautta. Kaavoitusviranomaisten tavoitteena on rauhoittaa oleva koivurivin komistettu rantatie kevyenliikenteen käyttöön. Junapenkereen länsipuolella on kaksi melko uutta venelaituria ja vanha vetoluiska.

Tavoitteet:

- Junapenkereen ja Härmälänsaarenkadun varren leikkauskohdan rantavyöhyke, kolmiomainen puisto, jätetään rannan vesimaisemapuistoksi. Olevat koivurivit säilytetään yhtenäisinä niiden risteyspisteeseen saakka. Alueella oleva tenniskenttä voi säilyä jatkossakin samalla paikalla rantapuiston sisällä.
- Härmälänsaarenkadun koivurivien rannan puolelle perustetaan hiekkakäytävä, nk. rantapolku. Polku johdetaan vesimaisemapuistoon, sieltä edelleen pengertien yli länsipuoleiselle rannalle ja edelleen huvila-alueen puistomaisemaan.
- Kaavallisesti junapengertien itäpuoli koivurivineen voidaan varata puistoksi.

Kuva 33.

Kuva 33: JUHLAVA KOIVURIVI. Vasemmalla tenniskenttä ja Pyhäjärvi.

Kuva 34.

Kuva 34: HÄRMÄLÄNSAARENTIE. Saapuminen rantavyöhykkeelle naapurialueelta käsin.

Kuva 35: OIVALLINEN PAIKKA RANTARAVINTOLALLE. Vasemmalla näkyy huvila-alueen pihapiirin pensasaitaa. Kuva otettu toimistorakennuksen nurkilta.

Kuva 35.

5. RANTAVYÖHYKKEEN RAKENTUMINEN

Tehtaan vanha täyttömaa rannan tuntumassa on kaavasuunnittelussa ajateltu tiiviin rakentamisen alueeksi. Rakentuminen sijoittuisi ihan rannan tuntumaan olevan koivurivin läheisyyteen siten, että rannalle muodostuisi rakennetun ympäristön leima. Analyysien perusteella alueen luonne sallii erittäin hyvin kaavaillun tavoitteen.

Kuva 36.

Kuva 36: RAKENNETTAVAA RANTAVYÖHYKETTÄ KESKELLÄ. Vasemmalla näkyvän kallioalueen ja junapenkereen välinen maasto ottaa hyvin vastaan korkean rakentamisen.

Kuva 37.

Kuva 37: RANNAN TÄYTTÖALUE - TEOLLISUUDEN VARASTOINTIALUE soveltuu erittäin hyvin tehokkaan rakentamiseen.

Karttakuva 6: LUONNOS 1.2.2005 ranta-alueen rakentumiseksi. Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY.

Tavoitteet:

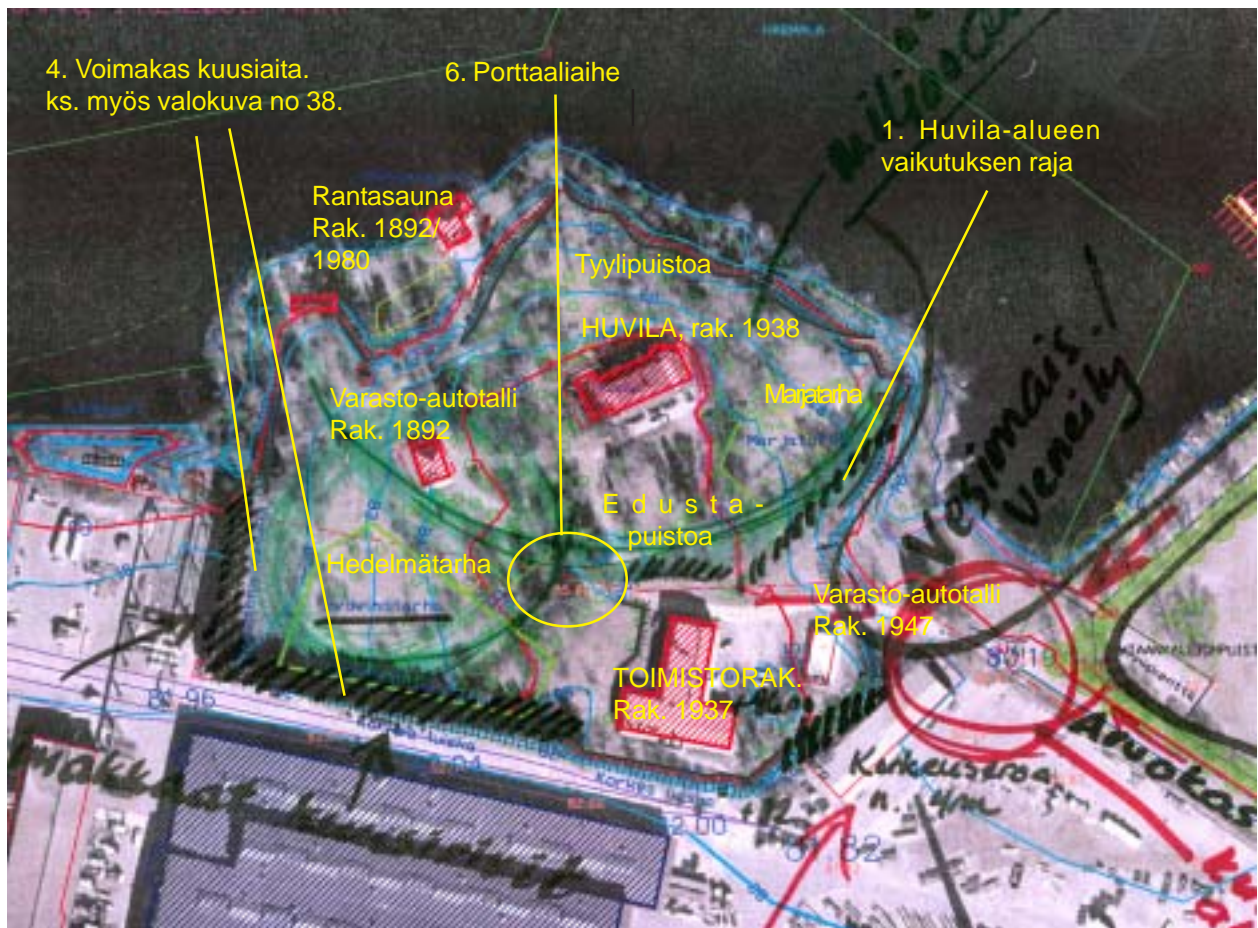
- Alueen suunnittelua jatketaan aiempien tavoitteiden mukaisesti.
- Autopaikoitus siirretään avoimesta maisemasta rakennusten yhteyteen omaan paikoitusyksikköön.
- Mäkeen liittyvien rakennusten sijoittelusta ks. erikseen mäkialueen analysointi.
- Rantavyöhykkeeseen liittyvistä ratkaisuista, ks. rantavyöhykkeen analysointi.

6. HUVILA-ALUEELLE RAKENTAMINEN

Huvila-alueelle rakentaminen vaatii erittäin suurta olevien miljötekijöiden huomioon ottamista.

Miljötekijöitä ovat mm:

1. Huvilarakennuksen funktionalistinen tyylikausi siihen liittyvine pihatiloihin/ Huvilarakennuksen vaatima miljöalueen vaikutuksen raja
2. Funkistyylikaudelle ominaisten ulkomiljötekijöiden vaikutukset
3. Aikakaudelle ominaisten leikattujen pensasaitojen merkitys tiloja rajaavina aiheina
4. Teollisuusaluetta vasten olevan voimakkaan kuusiaidan merkitys suojaava tekijänä (pienilmasto, maisemaraja, näkösuoja)
5. Julkisen liikkumisen vaikutukset miljöön arvoihin.
6. Alueelle saapumisen porttaaliin säilyttäminen

Karttakuva 7: HUVILA-ALUEEN MILJÖÖRAKENNE. Ote luonnosvaiheen analysista.

6.1 TOIMISTORAKENNUKSEN KULMAUS

Alueen luonnossuunnitelmien mukaan toimistorakennusta ei ole tarkoitus säilyttää. Rakennus koostuu 1- ja 2-kerroksisista osista. Kaksikerroksinen osa on huvilan puolella. Yksikerroksinen rakennuksen osa liittyy kiinteästi kantatehtaan nurkkauksessa jyrkän ja korkean penkereen kautta muuhun ympäristöön.

Alueen luonnossuunnitelmissa on huvila-alueelle esitetty useita eri versioita alueelle johtavan tien paikaksi. Ongelmana kuitenkin kaikille vaihtoehdoille on ollut katualueen luiskaus – korkeutta on paljon ja pituutta linjaukselle vähän. Ongelmaa on esitetty karttakuvissa nrot 8 ja 9 (viereisellä sivulla).

Tavoitteet:

- Uudelle rakentamisalueelle ei osoiteta ajoyhteyttä olevan luiskapenkereen kautta.
- Ainoa toteuttamiskelpoinen ajoyhteys huvila-alueelle on nykyisen tien seutuvilta.
- Luovutaan koko penkereestä – korkeusero ratkaistaan rakentamalla paikalle rakennus, jonka pääjulkisivu liittyy rantavyöhykkeen muuhun rakentamiseen ja nk. pihanpuoli huvila-alueen nykyiseen tasoon tai hieman alemmaksi.
- Kulmauksen rakennuksesta voitaisiin kehittää korkeantason nk. *kulminaatio-rakennus*, josta avautuu kauniit vesimaisemat, lähellä on miellyttävää ympäristöä ja ulkoilualuetta. Rakennusmassaltaan ja ilmeeltään se voisi poiketa muusta rakennustyylistä.

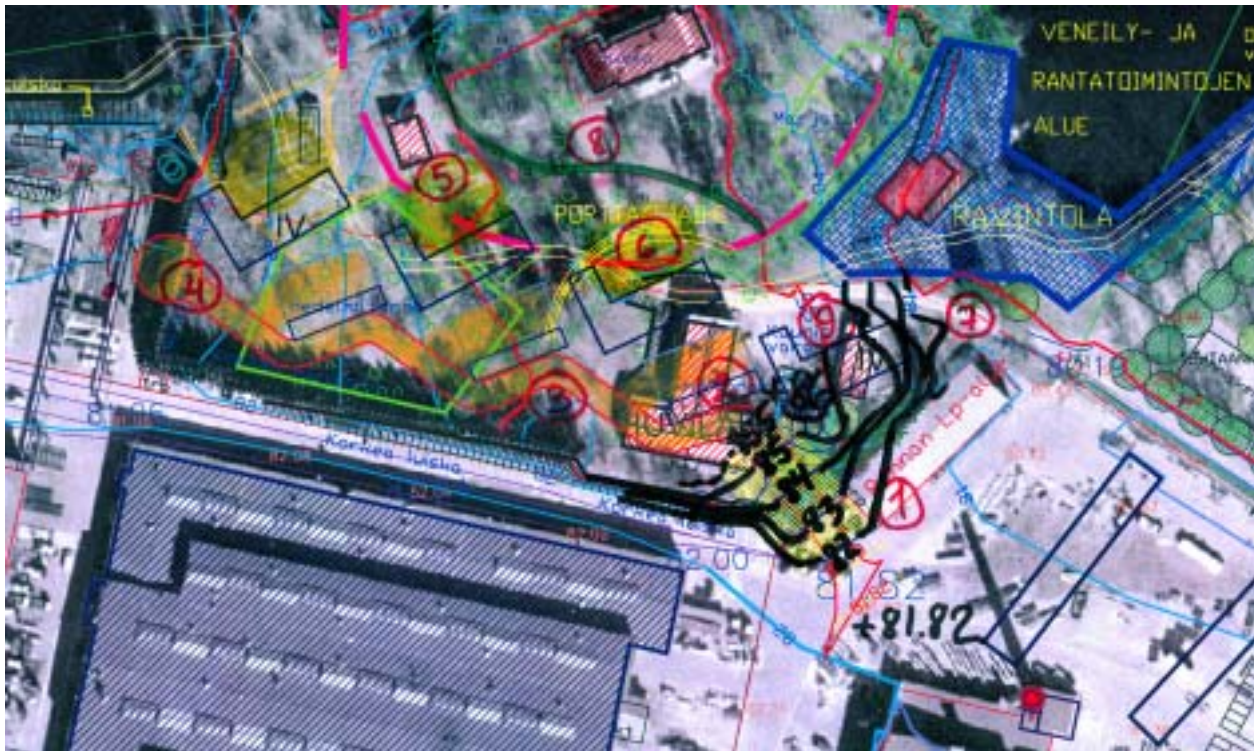

Kuva 38: Huvila-alueetta suojaa eteläpuoleltaan erittäin voimakas KUUSIRIVI. Puustoaihe jatkuu alueen länsirajalla

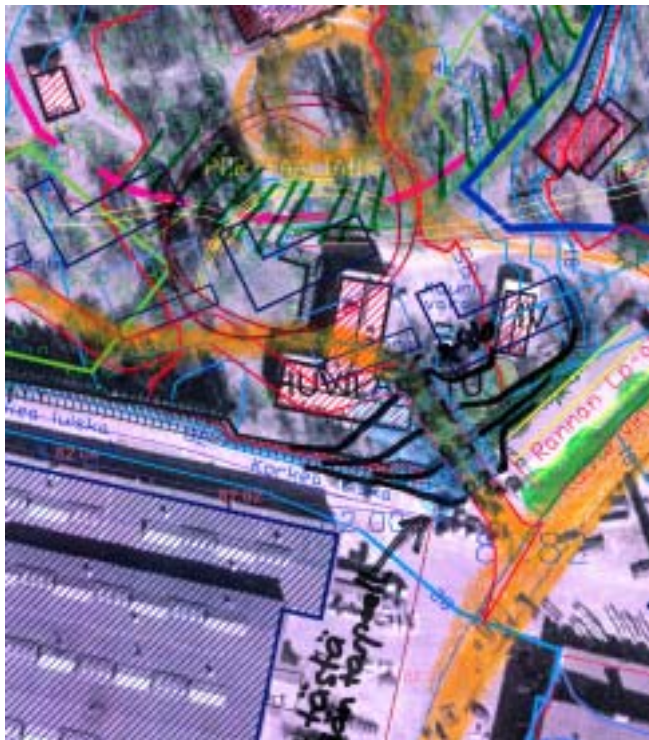

Kuva 39: 1937 valmistunut toimistorakennus sijaitsee 4-5 METRIÄ KORKEAN PENKEREEN päällä.

PENKEREEN JA MAASTON VÄLISEN KORKEUSERON ONGELMAT TIEN LINJAUKSESSA.
Luonnoksen 1.2.2005 mukaisen tielinjauksen kaltevuustutkielmat.

Karttakuva 8: LUISKAPENKAN KALTEVUUSTUTKIELMA kaltevuudella 1:10, Veo 1: Luiskaus ulottuu kauaksi itse rakennettavasta alueesta = maisemavaurio. Kuvassa näkyy myös luonnoksen 1.2.05 mukaisten asuinrakennusten (sin. viiva) ja ajoalueiden (oranssi) suhde huvila-alueen miljööseen.

Karttakuva 9: LUISKAPENKAN KALTEVUUSTUTKIELMA kaltevuudella 1:10, Veo 2: Luiskaus vie liian paljon potentiaalista ja hyvää rakennusmaata tien luiskaukseen. Lisäksi tien olisi oltava suunniteltua linjausta loivempi liikenneturvallisuuksyistä, joka puolestaan veisi lisää hyvää rakennusaluetta. Huvila-alueen miljöö on ahtaalla.

Karttakuva 10 (yllä): **EHDOTUS KULMAUKSEN TOTEUTTAMISEKSI:** Ajojien linjaus läheltä nykyistä sisään tulotietä, luovutaa penkasta> rakentaminen päätien tuntumaan.

6.2 HUVILA-ALUEEN MILJÖÖSEEN RAKENTAMINEN

Huvila-alueelle on ajeltu rakennettavaksi neljä kappaletta neljäkerroksisia asuinrakennuksia autotalleineen. Nykyinen toimistorakennus purettaisiin ja sen paikalle ja siitä eteenpäin kohti hedelmätarhaa sijoittuisi samankaltaisen rakennusten vyöhyke. Ideana suunnittelussa on ollut, että rakennukset sijoittuisivat puistomaiseen ympäristöön.

Ongelmana puistomaiseen ympäristöön rakentamisessa on kohteen funktionalismin aikainen miljööarvo, jossa ulkotilan merkitys on huomattava. Alueeseen liittyy lisäksi alkuperäistä rakennuskantaa ja niiden miljööluonteita.

Kuva 40.

Kuvamontaasi, kuva 40: HUVILA, EDUSTUS- JA ASUINRAKENNUS sijaitsee väljässä puistomaisessa ympäristössä. Rakennus on valmistunut 1938 ja on tyyliään puhdaspiirteistä funktionalismia. Tyylikaudelle on ominaista myös hallittu puistotyylä, johon liittyy geometriset kasvit ja leikatut pensasaidat.

Kuva 42.

Kuva 41.

Kuva 43.

Kuvasarja 41-43: Yllä 1892 valmistunut, alueen alkuperäistä rakennuskantaa edustava varastorakennus, jota nyttemmin käytetään autotallina. Rakennus liittyy paviljonkimaisena rakennuksena sen vieressä olevaan, väljään hedelmätarhan miljööseen (ylh.vas.). Hedelmätarha on rajattu voimakkaalla kuusiaidalla. Alueelle saavutaan portaalimaisen puustoalueen kautta (vas.), josta haarautuu tie huvilalle ja rantaan .

NÄKYMIÄ HUVILA-ALUEELTA

Kuva 44.

Kuva 44: Hoitamattoman pensasaidan takaa hämöttää itse huvilarakennus

Kuva 45.

Kuva 45: Toimistorakennuksen ja huvilan pihamiljöön välillä on muhkeaa vanhaa puustoa.

Kuva 46.

Kuva 46: Huvilan rannassa on rantasauna. Alueen aistii yksityiseksi jo heti varasto-autotallin nurkalta (näkyv kuvassa vas.).

Kuva 47.

Kuva 48.

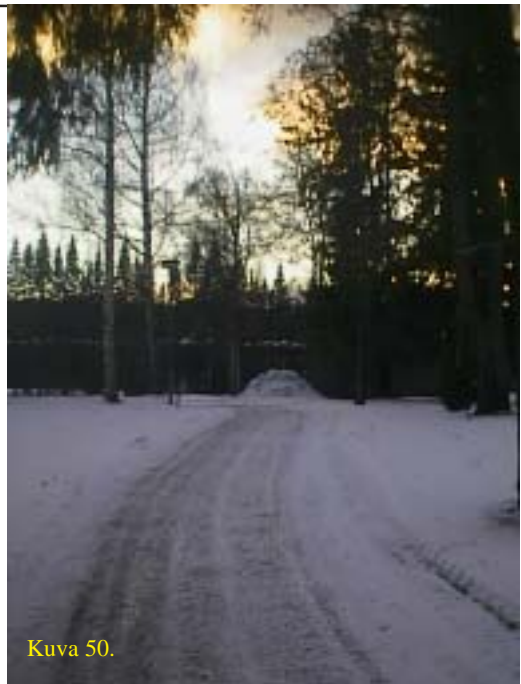
Kuvat 47 ja 48: Huvilan portailta avautuu näkymä marjatarhaan ja ehdotetulle ravintolapoukamalle (vas.). Toimistorakennuksen varasto-autotalli istuu kauniisti maaston risteeseen.

HUVILATIEN HISTORIAA

Kuva 49.

Kuva 50.

Kuvat 49 ja 50: Vanha valokuva 1930-luvulta paljastaa, että ALKUPERÄINEN TIEYHTEYS HUVILALLE on tapahtunut viistosti länteen päin kohti Pirkkalan vanhaa maantietä (pellolla näkyvä tien pätkä). Tiestä on vielä jääne kohdassa, josta huvilalta kääntyy tie kohti kantatehdasta vasten olevaa kuusiaitaa (kuva 50). Toimistorakennus jää vasemmalle. Kuva otettu huvilalle johtavalta tieltä. Vanhalle tielle on kerätty lunta. Vanha kuva Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY:n rakennusten inventointraportista 9.11.2004.

Kuva 51.

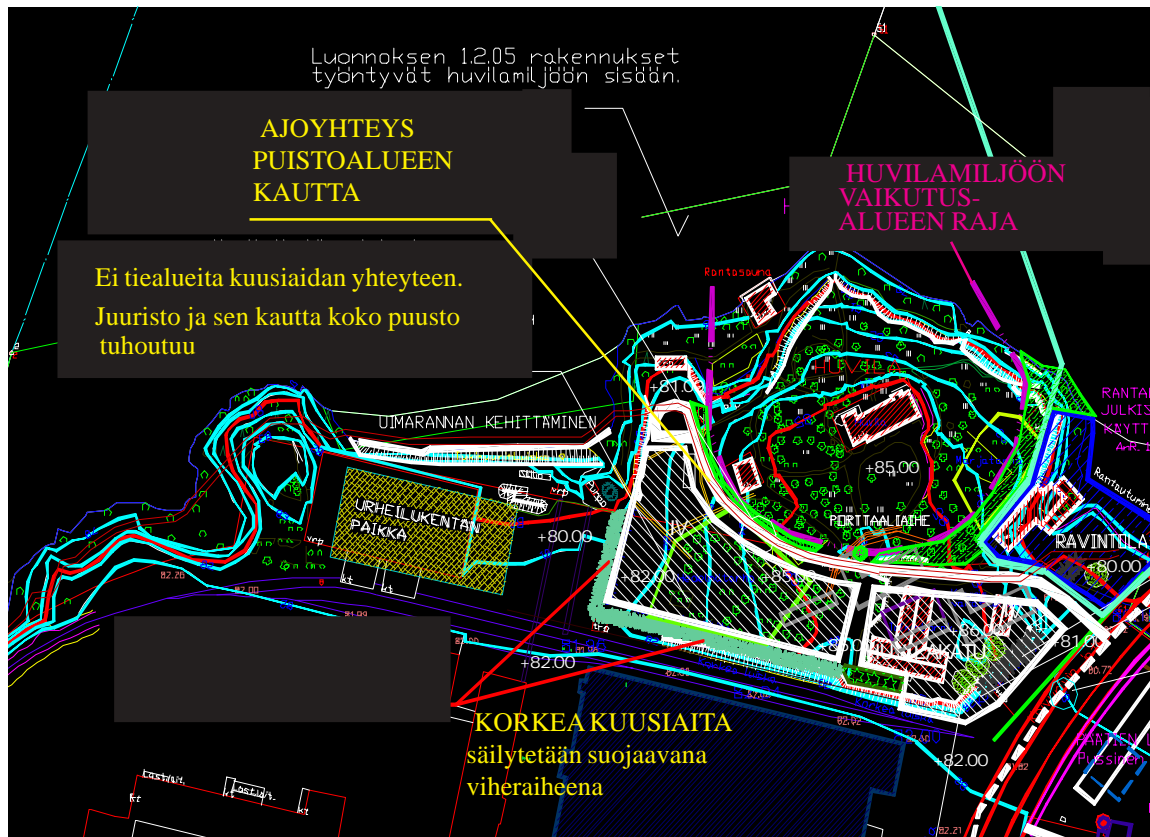
Kuva 51:
NYKYINEN SISÄÄNTULOTIE huvila-alueelle tapahtuu rannan kautta Härmälänsaarentietä pitkin. Vasemmalla toimistorakennus ja varasto-autotalli.

Kuva 52.

Kuva 52:
EHDOTUS UUDEKSI TIEYHTEYDEKSI tulevalta pääkadulta lähteväksi kaduksi. Linjaus peltisen varaston oikealta puolelta. Vanha tie jäisi virkistyskäyttöön.

Karttakuva 11: EHDOTUS HUVILA-ALUEEN MAANKÄYTÖN RAJAUKSIKSI.

Huvila-alueelle rakentamiseen liittyviä tavoitteita:

- Päärakennuksen vaikutusalue jätetään riittävän laajaksi
  - Huvilamiljöön raja selkeäksi: Leikattava pensasaita + tulevan asuinalueen tien paikka (huom. Ristiriitainen tavoite aluesuunnittelun kanssa)
  - Virkistysreitti ohjataan alueen läpi siten, ettei se häiritse huvilamiljöötä (ehdotus: kulkee samaa reittiä asuinalueen tien kanssa keskeisimmältä osuudeltaan)
  - Rakentaminen toteutetaan siten, että hedelmätarhaa voidaan säilyttää alueen puustona
  - Aluetta rajaavat kuusirivistöt säilytetään: Rakentamista (teitä tai rakennuksia) ei saa sijoittaa juuristoalueelle tai niiden välittömään läheisyyteen, koska juuristoalueen muutokset vaurioittavat puuston kuntoa ja komeat, täysikasvuiset puut tuhoutuvat. > Ajotie sijoitetaan suunnilleen huvilatie nykyiselle paikalle.
  - Säilytetään alueen porttaaliaihe – paikka, josta alueen eri luonteiset toiminnot jakautuvat.
- * Nykyisen tehdasalueen terassoidun penkereen rantaan kehitellään uimaranta. Penger poistetaan, rantaa myötäillen rakennetaan kävelureitti ja uimaranta rakennetaan erillisen suunnitelman mukaan. Saatavissa olevan tiedon mukaan (Pussinen) alueen vesi on hyvälaatuista ja parempilaatuista kuin alueen muiden rantojen vesi.

7. TEOLLISUUSALUEEN REUNAVYÖHYKKEET

Teollisuusalueen puustolliset reuna-alueet ovat hyvin kapeita, pusikkomaisia vesirajan kaistaleita, tehdasrakennuksen kulmilla vain jyrkkänä penkereenä alas ojaan. Tämä Härmälänoja siirtokone- ja levyhallirakennuksen vieressä on Pirkkalan kunnan ja Tampereen kaupungin välinen rajajoja. Pyhäjärven rantakaistaleella raja-aidan takana on teollisuusalueen maastoa matalampi risukkoinen pengser.

Välittömästi huvila-alueen kuusiaidan takana on suuret nosturirakenteet, niiden vieressä rannempana pumppaamo ja muita teknisiä laitteita sekä maastorakenteita. Vesialuetta vasten on tukimuuri. Tukimuurirakenteen jälkeen kohti rajajojaa rantaa hallitsee pengserrettyyn maastoon rakennettu aseman varasto. Tämän jälkeen ranta on luonnontilaisen kaltaista.

Kuvasarja 52-54: PYHÄJÄRVEN RANTAA

Kuvasarja 55-57: KUNNANRAJA -
HÄRMÄLÄNOJA

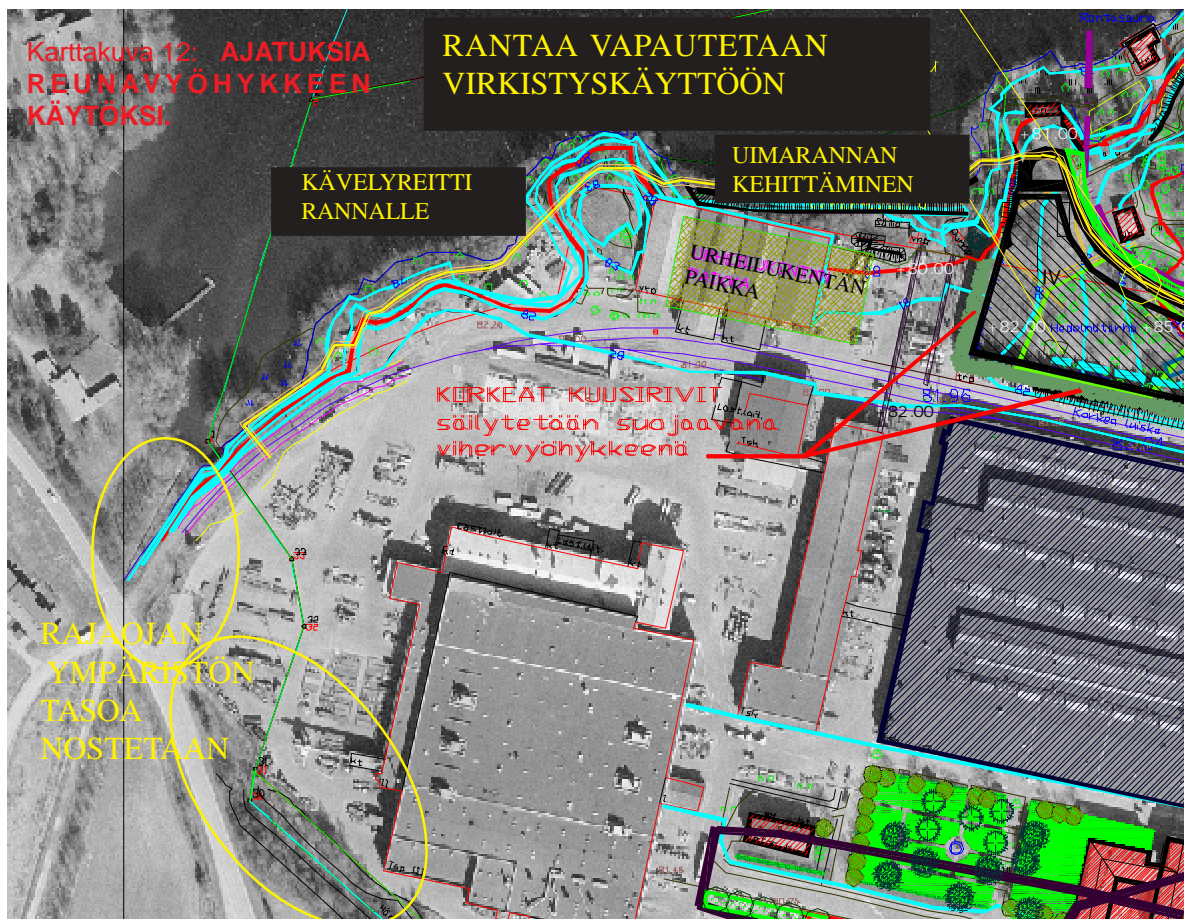
Tavoitteet:

- Mikäli rantaa pitkin toteutetaan virkistyskäyttöön tarkoitettu polkureitti, on rannan tukimuurin ja asemavaraston taakse rakennettava lisäpenger tai puusta rakennettu kävelysilta
- Pyhäjärven rantavyöhykkeelle verkkoaidan taakse on kapea rantapolku toteutettavissa risukkoa raivaamalla. Penger on terassimainen.
- Mikäli rantavyöhykkeen rakennuksille ei ole jatkossa enää osoitettavissa käyttöä, voidaan tilaa vapauttaa mm. pelikentäksi ja muuksi vapaa-ajan käyttömuodoksi.
- Hallirakennuksen kulmilla Härmälänojan varren ympäristö olisi siistittävä, kunnostettava ja tasoa nostettava.

Kuva 58.

Kuvamontaasi, kuva 58: Huvila-alueen kuusirivistön takana on suuret nosturirakenteet.

Huom.
KALMARIN ALUEEN MAISEMASELVITYS-
JA -SUUNNITELMA, PIIR. nro 7210 erillisenä A3-
asiakirjana.

KALMAR INDUSTRIES OY AB

MAISEMASELVITYS / -SUUNNITELMA asemakaavan muutosta varten 16.3./25.8.2005

Luonnoksen 1.2.05 rakennukset
työntyvät huvilamiljöön sisään.
RAJAUS SELKEÄKSI!

TIEYHTEYS rakennusalueelle

puiston kautta
Sama tie toimii virkistysreitteinä ja
selkeänä tilanjakajana.

Mielellään ei tiettä kuusirivin
viereen, koska juuristo vaurioituu
ja koko puurivistö tuhoutuu.
(kuvassa tie muutettuna)

HUVILAMILJÖÖN VAIKUTUSALUE

VENEILY-
VIRKISTYS- JA
RANTATOIMINTOJEN
ALUE (AnR.)

VINDOIKOITUS penkereelle
Pengeralueen ajoalue + ap LV-alueeksi
Itäpuolinen reuna puistoksi

Luovutaan penkereestä (4-5m korkea)
RAKENTEET KIINNI MAAN TASOON
YHDYSTIEN RAKENTAMINEN VAATII
PENKEREEN LUISKAUSTA 1:10
+ TIEN KAARTO LOIVEMMAKSI
> Luovutaan luonnoksen tieyhteystyöstä (AnR.)

VESIMÄISEMAPUISTO & Tennis (AnR.)

TIEN LINJAUSTA SUORISTETAAN
penkereen suuntaisesti (keskilinjaus)
(penkereen puukujan teon perspektiivi)

Autot erilliseen talliin

Vanhasta rakennuksesta voitaisiin
säilyttää olennaisin arkkitehtoninen osa

Mäen juurelle soveltuu korkeiden
pistetalojen vyöhyke (Vesimäiset asunnoista) &
+ autoparkitus mäen kuppeeseen.

Ehdotus:
Mäen lakialue jätetään vapaaksi.
Aurinkoiseen rinteeseen
rinnetalaratkaisut.
Autot kellarisiin.

KORKEAT KUUSIRIVIT
säilytetään suojaavana
vihervyöhykkeenä

URHEILUKENTÄN PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

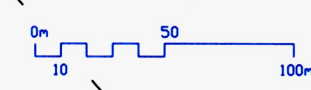
URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

URHEILUKENTÄN
PAIKKA

MAISEMAKONTROLL KY
ANNELI RUOHONEN

SISAÄNTULOSSE KOROSTETAAN
AUKIOLLE SAAPUMISTA
= visuaalinen solmukohta

NYKYINEN VASTAANOTTO-
RAKENNUS voi säilyä

INHIMILLISEN AUKIOTILAN
KEHITTÄMINEN (kävelijät)

RUOKALARAKENNUKSEN RAJAAMINEN
KASVILLISUUDELLA + LIITTÄMINEN
KESKUSAUKIOON

KATUTILAN EHEYTTÄMINEN &
KEHITTÄMINEN
(Vanha Pirkkalan maantie)

TULEVAN Lp-TALON KAUNIS
FUNKISJULKISIVU AVATAAN KATUTILAAN
JULKISIVUUN LIITTYVÄT
SAILYTETAAN (kuuluvat
rakennustyyliin aikakauteen)
> Hissitien linjausta siirretään

RISTEYSALUEEN KATUTILALLISET
JÄRJESTELYT HYVIN TÄRKEITÄ
KESKUSAIHEENA VOISI OLLA KALMARIN
TOIMINTAA KUVAAVA YMPÄRISTÖTAIDETEIS

Arkkitehtikonttori Petri Pussinen OY:lle

MAISEMAKONTROLL KY
ANNELI RUOHONEN
PiiirNo 7210
Tapulintie 2 B
36200 Kangasala
Kangasalla 15.2./17.2.2005
23.2./7.3./25.8.2005
Puh. 0400-157320
Fax 03-2149916
anneli.ruohonen@maisemakontroll.com
Anneli Ruohonen
ANNELI RUOHONEN
maisema-arkkitehti, MARK

Luovutettu Tampereen kaupungille ja tilaajalle 26.8.2005 AnR. (pdf-paperikopio A3)